

Uvaženi gosti grada Subotice,

Poveljom o sticanju statusa slobodnog kraljevskog grada, Subotica nije dobila samo novo ime – dobila je priliku da izađe iz senke provincijalnosti, dobila je mogućnost da se razvija u skladu sa političkim, ekonomskim i kulturnim vrednostima Srednje Evrope.

Danas, 1. septembra obeležavamo 245 godina od kada je na svečanosti elibertacije pročitana Povelja kojom je Subotica odlikovana titulom slobodnog, kraljevskog grada. Grad je tada dobio i kraljevsko ime - Maria Theresiopolis.

Povelja je tada predstavljala potvrdu činjenice da je Subotica grad, da su svi njeni stanovnici, bez obzira na nacionalnu, jezičku ili versku različitost stekli pravo na građanstvo, na status slobodnog i ravnopravnog pojedinca.

Kroz burnu istoriju ovog podneblja i skoro 2,5 veka ove Povelje, Subotica nije uvek uspevala da zadrži ove principe. Tako se ubrzo nakon donošenja, sudbina poigrala gradom i ukinute su skoro sve privilegije iz Povelje. Proteći će nakon toga čak 87 godina, da bi sa novim državnim vođstvom Subotici bili vraćeni status i privilegije, pobrojane na 30 listova Povelje iz 1779. godine.

Nakon ponovnog vraćanja statusa slobodnog kraljevskog grada, prošlo je svega dve godine i 11. septembra 1869. u subotičku železničku stanicu ušao je voz iz Segedina. Kao što je i danas, i tada je Subotica bila na sredini trase Beograd-Budimpešta, najznačajnijeg putnog pravca ka Evropi.

Železnička pruga Subotica–Segedin je imala presudan uticaj na razvoj grada, jer je omogućavala izvoz poljoprivrednih proizvoda, razvoj trgovine, preduzetništva i industrije.

Na žalost svih nas, ova pruga koja je u prošlosti bila toliko važna, na pragu 21. veka, bila je predviđena za potpuno uklanjanje.

Uvažene dame i gospodo,

Nakon skoro tri decenije zalaganja SVM-a za rekonstrukciju i revitalizaciju, u zoru 28. novembra prošle godine krenuo je voz is Segedina sa Dr Balintom Pastorom, predsednikom Saveza vojvođanskih Mađara i Janošem Lazarom, mađarskim ministrom infrastrukture i saobraćaja.

Dočekali smo ih svečano, na potpuno obnovljenoj željezničkoj stanici na Paliću, sa ministrom Goranom Vesićem i gradonačelnikom Stevanom Bakićem.

U tom vozu je bio i Imre Kern, tadašnji zamenik gradonačelnika, bivši državni sekretar u Ministarstvu građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture, a danas dobitnik zvanja počasnog građanina, kome grad Subotica odaje priznanje za nesebičan doprinos razvoju našeg grada.

Imre Kern ima ključnu ulogu u ostvarenju rekonstrukcije pruge Subotica–Segedin, nespornu veliku ulogu u modernizaciji pruge Beograd–Budimpešta, a izgradnju, odnosno završetak Y kraka takođe možemo, i trebamo da povežemo sa njegovim imenom. Naveo sam samo tri najvažnija postignuća koja su u proteklih 5 godina bila važna za naš grad, ali ima bezbroj projekata u kojima je gospodin Kern učestvovao i dao doprinos u pola veka svog rada.

Zahvaljujući Y kraku, rasterećen je centar grada i konačno je otvorena mogućnost za adekvatan razvoj industrije i za nesmetan logistički tok razmene robe. Sada, 5 godina nakon otvaranja, više niko ne priča o Y kraku, jer se podrazumeva da ga imamo. I to je u redu, to znači da je posao urađen kako treba. Sledeći korak je da Y krak pretvorimo u autoput.

Za Suboticu je razvijanje železničkog saobraćaja i putne infrastrukture od vitalnog značaja: rekonstrukcijom i modernizacijom železničkog koridora Beograd–Budimpešta, od čega će deonica Subotica–Beograd biti završena uskoro, krajem novembra; obnavljanjem pruge Subotica–Segedin, te rekonstrukcijom pruge prema Senti, uz prugu ka Somboru i planovima da se obnovi pruga ka Baji, Subotica postaje, nakon Beograda, najznačajniji železnički čvor u zemlji.

Koliko je važna železnica govori i činjenica da su počevši od te presudne 1869. godine, priliv kapitala i porast broja stanovnika doveli do ubrzane izgradnje Subotice i za manje od 50 godina promenjeno je lice grada – nastala je Subotica koju i danas volimo i čuvamo.

Za vreme mandata gradonačelnika Karolja Biroa, izgradnja i razvoj Subotice postigli su vrhunac. 17-og septembra 1903. godine, nova Sinagoga predata je na korišćenje, a na svečanom otvaranju uz gradonačelnika Dr Karolja Biroa bio je prisutan i arhitekta Deže Jakab, koji je predsedniku crkvene opštine, Dr Gezi Blau predao pozlaćeni ključ Sinagoge.

Ovu prelepu građevinu smo mi današnji Subotičani decenijama gledali kako propada, mireći se pomalo sa činjenicom da više nikada neće zablistati u svom pravom sjaju.

Poštovane dame i gospodo,

Postojao je jedan čovek (čovek u najplemenitijem smislu reči), koji se nije pomirio sa ovom činjenicom, kao što se nije pomirio ni sa mnogim drugim stvarima.

Nije se pomirio ni sa činjenicom da smo kolektivno posvađani.

Na njegovu inicijativu i zahvaljujući njegovom mudrom političkom delovanju, pre 11 godina je postignuto istorijsko pomirenje Srba i Mađara, i brisanje kolektivne krivice. Zahvaljujući njemu, odnosi između dve zemlje nikada nisu bili bolji, a ono što je nama ovde još bitnije, odnosi između dva naroda nikada nisu bili bolji.

Bio je to Ištvan Pastor, koji nas je 30. oktobra prošle godine tragično naglo napustio, ali nas je pre toga izveo na pravi put. Zadužio je sve nas, i siguran sam da će on još dugo, dugo živeti u našim srcima, ali i u ozbiljnim istorijskim knjigama.

Najznačajnija sredstva za obnovu sinagoge obezbedio je od Mađarske vlade, a dodatna sredstva od Vlade Republike Srbije, pa je 2018. godine u prisustvu predsednika Republike Srbije, Aleksandra Vučića i premijera Mađarske Viktora Orbana, potpuno obnovljena sinagoga ponovo predata Subotičanima.

Nakon izgrađene sinagoge, pre 112 godina, takođe za vreme mandata gradonačelnika Karolja Biroa, 15. septembra 1912. godine, ova gradska kuća u kojoj se sada nalazimo, simbol i ponos Subotice, predata je svojoj nameni. U isto vreme završen je i kompleks secesijskih objekata na Paliću, koji čine Vodotoranj, Velika terasa, Ženski štrand, Muzički paviljon i Spomen česma.

Vodotoranj, simbol Palića nakon dugo godina propadanja obnovljen je sredstvima Pokrajinske vlade, i u maju ove godine predat je u punom sjaju kao turistička atrakcija.

Istorija je izbrisala zasluge Karolja Biroa. Izbrisala je njegovo ime i sećanje na njega.

Mi smo ti koji smo konačno obavili svoju dužnost. Obnovili smo njegovu kuću, i u znak sećanja na njega postavili smo spomen ploču, a pre toga smo mu ovde ispred gradske kuće podigli spomenik u punoj veličini.

Citiram pokojnog Ištvana Pastora sa tog događaja:

„Karolj Biro će od danas ponovo biti deo naše subotičke svakodnevnice, biće jedan od nas, kao što je uvek i bio.“

Uvažene dame i gospodo,

kao što mi je drago što više niko ne priča o Y kraku, tako sam isto ponosan što više niko ne pita kada će Akva park biti završen. Ne pita niko, zato što je Akva park završen i radi punim kapacitetom.

Ne spominju se više ni ilegalni migranti. Ne spominju se, zato što ih nema, a nema ih, jer je dr Balint Pastor još davne 2015. godine u Narodnoj Skupštini Republike Srbije prvi ukazao na potencijalnu opasnost i držao ovu temu na dnevnom redu sve dok nije naišao na razumevanje. Govorio je o tome i prošle godine u svom izlaganju za Dan grada Subotice. Citiram deo govora: „Zbog toga, u svetlu ozbiljnih incidenta i sve češćih oružanih sukoba među migrantima, nužno je monopolom fizičke prinude garantovati bezbednost naših državljana, kao temeljnu vrednost.“ Kraj citata. Zahvaljujem predsedniku Republike i nadležnim organima što su odmah nakon toga, još u septembru prošle godine stavili tačku na muku građana koji žive u pograničnim pojasevima, ali i svih nas.“

Poštovane dame i gospodo,

Reč sloboda, upisana u ime našeg grada nije samo reč. Subotica je ponovo slobodan grad. Zadatak i obaveza svih nas, u prvom redu Skupštine grada

Subotice konstituisane 10. jula ove godine, da zajedničkim radom i mudrošću oblikujemo opšte dobro zajednice. Razvoj grada zahteva zajedničko delovanje svih donosioca ključnih političkih odluka; zahteva međusobno uvažavanje političkih partnera i siguran sam da ćemo odlično saradivati vodeći se interesima svih građana i zajedno predano raditi na projektima za opšte dobro našeg grada.

Služiti svome gradu, služiti svom zavičaju je čast, ponos i privilegija.

Uvažene dame i gospodo,

Grad Subotica dodeljuje priznanje Pro Urbe:

1. Ustanovi kulture „Dečje pozorište Subotica“,
2. Tiboru Pekaru, profesoru violine u penziji
3. i Odeljenju onkologije Opšte bolnice Subotica.

Čestitam dobitnicima priznanja Pro Urbe, čestitam Imreu Kernu, počasnom građaninu Subotice,

a građanima, kojima na ponos i čast Subotica pripada,

čestitam Dan našeg grada!